

УДК 657.425

DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-2-46>**Поліщук І.Р.***кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту**Державного університету «Житомирська політехніка»***Кісенко А.М.***магістрант**Державного університету «Житомирська політехніка»***Polishchuk Iryna***Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing,
Zhytomyr Polytechnic State University***Kisenko Andriy***Master Student,**Zhytomyr Polytechnic State University*

КЛАСИФІКАЦІЯ АМОРТИЗАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

CLASSIFICATION OF DEPRECIATION POLICY FOR ACCOUNTING AND ANALYSIS PURPOSES: THE CURRENT SITUATION AND PROSPECTS

АНОТАЦІЯ

Досліджено підходи науковців до класифікації амортизаційної політики. Запропоновано класифікацію амортизаційної політики для цілей обліку та аналізу залежно від виду необоротних активів; терміну дії; завдань; методів нарахування амортизації. Наведено порівняльну характеристику рівномірної, прискореної та інтенсивної амортизаційної політики. На вибір типу амортизаційної політики та методу нарахування амортизації впливають специфіка об'єкта основних засобів, умови його використання, співвідношення морального і фізичного зносу та вимоги до управління фінансовими результатами підприємства. Розроблено алгоритм вибору типу амортизаційної політики та методів нарахування амортизації основних засобів. Він ураховує вимоги чинного законодавства до порядку нарахування амортизації основних засобів та дає змогу вибрати тип амортизаційної політики залежно від напрямку використання основних засобів у господарській діяльності підприємства.

Ключові слова: амортизаційна політика, амортизація, облік, аналіз, класифікація, метод амортизації.

АННОТАЦИЯ

Исследованы подходы ученых к классификации амортизационной политики. Предложена классификация амортизационной политики для целей учета и анализа в зависимости от вида необоротных активов; срока действия; задач; методов начисления амортизации. Приведена сравнительная характеристика равномерной, ускоренной и интенсивной амортизационной политики. На выбор типа амортизационной политики и метода начисления амортизации влияют специфика объекта основных средств, условия его использования, соотношение морального и физического износа, требования к управлению финансовыми результатами предприятия. Разработан алгоритм выбора типа амортизационной политики и методов начисления амортизации основных средств. Он учитывает требования действующего законодательства к порядку начисления амортизации основных средств и позволяет выбрать тип амортизационной политики в зависимости от направления использования основных средств в хозяйственной деятельности предприятия.

Ключевые слова: амортизационная политика, амортизация, учет, анализ, классификация, метод амортизации.

ANNOTATION

The approaches of scientists to the classification of depreciation policy have been investigated. The classification of depreciation policy for accounting and analysis purposes has been proposed depending on the type of non-current assets; validity period; tasks; methods of depreciation calculation. The comparative characteristic of a uniform, accelerated and intensive depreciation policy is presented. The uniform depreciation policy involves the application of a straight-line depreciation method. The accelerated depreciation policy involves the use of three methods: cumulative, residual value reduction, accelerated residual value reduction. The intensive depreciation policy involves the use of a production method. The advantage of a uniform depreciation policy is the straightforward depreciation method, which is easy to apply. The disadvantage of a uniform depreciation policy is that management cannot influence on the financial results. The advantage of accelerated depreciation policy is that it creates opportunities to manage financial results during the life of the fixed assets. The downside of the accelerated depreciation policy is that it does not take into account the intensification of the use of the fixed asset. The advantage of an intensive depreciation policy is that it takes into account the intensification of the use of property, plant and equipment and the accurate determination of financial results. The disadvantage of an intensive depreciation policy is that it does not allow you to manage your financial results. The choice of depreciation policy and method of depreciation is influenced by the specificity of the fixed assets, its conditions of use, the ratio of moral and physical wear and tear and the requirements for managing the financial results of the enterprise. An algorithm for choosing the type of depreciation policy and methods of depreciation of fixed assets has been developed. It takes into account the requirements of the current legislation on the procedure for charging depreciation of fixed assets and allows you to choose the type of depreciation policy, depending on the direction of use of fixed assets in the economic activity of the enterprise.

Key words: depreciation policy, depreciation, accounting, analysis, classification, depreciation method.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Для успішного виконання завдань у розрізі статутних видів діяльності управлінському персоналу підприємства слід застосовувати виважену амортизаційну політику. Вона пови-

нна встановлювати очікувані доходи і підходи до управління податками на основі елементів облікової політики щодо амортизаційних відрахувань, а також щорічно забезпечувати підтримання достатнього обсягу та структури необоротних активів.

За даними Державної служби статистики України [3; 4], спостерігається зростання ступеня зносу основних засобів із 55,1% у 2017 р. до 60,6% у 2018 р. Водночас відбувається уповільнення темпу зростання основних засобів із 102,8% у 2017 р. до 102,6% у 2018 р. Це зумовлює необхідність перегляду основних положень амортизаційної політики для досягнення ефективності господарської діяльності підприємства.

Наявність дискусійних положень у частині визначення типів амортизаційної політики за різними критеріями визначає необхідність розроблення класифікації амортизаційної політики для цілей бухгалтерського обліку й аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори. Дослідженням класифікації амортизаційної політики присвятили свої праці такі науковці, як: Н.Н. Барткова, Н.Н. Крупіна [1], С.С. Новицька, Н.Ю. Потапова-Сінько [2], В.Я. Трофимчук [6].

Управління фінансовими результатами передбачає вимір впливу амортизаційних відрахувань на витрати, а також зміни ціни реалізації на чистий дохід. С.С. Новицька та Н.Ю. Потапова-Сінько вважають, що результати, які можуть бути отримані підприємством, поділяються на дві групи: 1) збільшення величини амортизаційних відрахувань (зростання ціни, ціна залишається незмінною); 2) зменшення величини амортизаційних відрахувань (зниження ціни, ціна залишається незмінною) [2, с. 26].

Н.Н. Барткова та Н.Н. Крупіна виділяють такі типи амортизаційної політики: компромісну, агресивну, пасивну, консервативну, адаптивну [1, с. 69].

Найбільш широко розкрито типи амортизаційної політики в класифікації, запропонованій В.Я. Трофимчуком. Він пропонує такі ознаки та види: за видом майна, що амортизується (стосовно активної частини майна, пасивної частини майна, нематеріальних активів); залежно від методів нарахування амортизації (активна, помірна, інтегральна); залежно від цілей амортизаційної політики (оновлення основних засобів, оптимізації податкових платежів, зменшення собівартості); залежно від терміну реалізації амортизаційної політики (короткострокова, середньострокова, довгострокова) [6, с. 135].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Однак, незважаючи на значні напрацювання науковців щодо виокремлення типів амортизаційної політики, відсутній єдиний підхід до класифікації амортизаційної політики для цілей бухгалтерського обліку й аналізу. Розроблення класифікації амортизаційної політики та алгоритму вибору її окремого типу дасть змогу

зважаючи підійти до застосування методу нарахування амортизації, беручи до уваги очікувані сфери застосування необоротних активів, прогнозні доходи та можливості розподілу податкового навантаження між звітними періодами.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є вдосконалення класифікації амортизаційної політики для цілей обліку й аналізу на основі критичної оцінки існуючих підходів науковців.

Вивчаючи наведені дослідниками класифікації амортизаційної політики, слід відзначити їх відмінність за ступенем охоплення ознак та видів. Наведені підходи до класифікації не задовольняють вимоги управлінського персоналу до релевантної інформації про технічний стан, ступінь оновлення та доцільність напряму використання необоротних активів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Відсутність у науковій літературі єдиного підходу до класифікації амортизаційної політики зумовлює необхідність розроблення інформаційного забезпечення управління витратами в частині амортизаційних відрахувань і фінансовими результатами у цілому, тому доцільно застосовувати класифікацію амортизаційної політики за такими ознаками: залежно від виду необоротних активів; залежно від терміну дії; залежно від завдань; залежно від методів нарахування амортизації (рис. 1).

Розкриття інформації про розмір і структуру амортизаційних відрахувань в аналітичних розрізах дасть змогу визначити ефективність амортизаційної політики за складниками необоротних активів, завданнями та проаналізувати фінансові результати залежно від вибраного методу нарахування амортизації.

Так, залежно від виду необоротних активів амортизаційна політика може бути щодо основних засобів, нематеріальних активів та інших необоротних матеріальних активів.

Амортизаційна політика за складниками необоротних активів насамперед відрізняється методами нарахування амортизації, що регламентовані пп. 26–27 П(С)БО 7 «Основні засоби» [5].

Залежно від терміну дії амортизаційна політика може бути короткостроковою і довгостроковою.

Залежно від завдань слід розрізняти амортизаційну політику щодо вибору виду діяльності та напряму використання необоротних активів, що дає змогу визначити доцільність напряму використання об'єктів із погляду одержання максимальних економічних вигід.

Амортизаційна політика щодо простого та розширеного оновлення необоротних активів дає змогу здійснювати контроль над своєчасністю оновлення складників матеріально-технічного забезпечення в міру зношення для забезпечення збереження масштабів діяльності підприємства.

Амортизаційна політика управління фінансовими результатами на основі облікової політики передбачає використання таких інструмен-

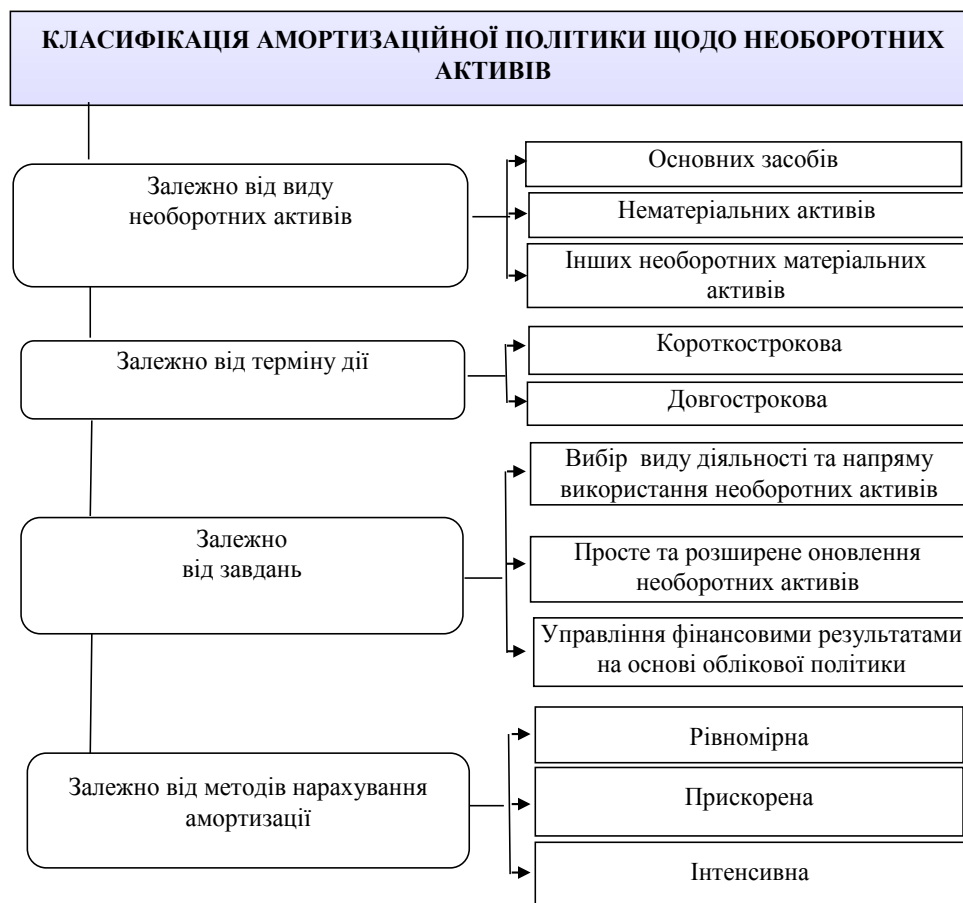

Рис. 1. Класифікація амортизаційної політики для цілей бухгалтерського обліку та аналізу

Джерело: власна розробка

тів, як вартісна межа віднесення до основних засобів, строк корисної експлуатації та метод нарахування амортизації об'єктів необоротних активів, переоцінка.

Залежно від методів нарахування амортизації розрізняємо рівномірну, прискорену та інтенсивну амортизаційну політику, порівняльну характеристику яких наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика основних типів амортизаційної політики відповідно до впливу методу нарахування амортизації на фінансовий результат

№ з/п	Тип амортизаційної політики	Сутність	Метод нарахування амортизації	Переваги	Недоліки
1	Рівномірна	Передбачає рівномірний розподіл амортизаційних відрахувань протягом строку експлуатації об'єкта	Прямолінійний	Простий у застосуванні	Не здійснює управління фінансовими результатами, не враховує інтенсивність використання об'єкта
2	Прискорена	Регулює співвідношення між доходами і витратами	Кумулятивний метод, метод зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості	Управляє фінансовими результатами незалежно від фактичної інтенсивності використання об'єкта, причому враховує можливий його моральний знос	Не дає змоги достовірно визначити фінансовий результат
3	Інтенсивна	Застосовується за умови визначення виробітку окремого об'єкта протягом усього терміну його експлуатації	Виробничий	Найбільш справедливо визначає ступінь зносу об'єкта	Не здійснює управління фінансовими результатами

Джерело: власна розробка

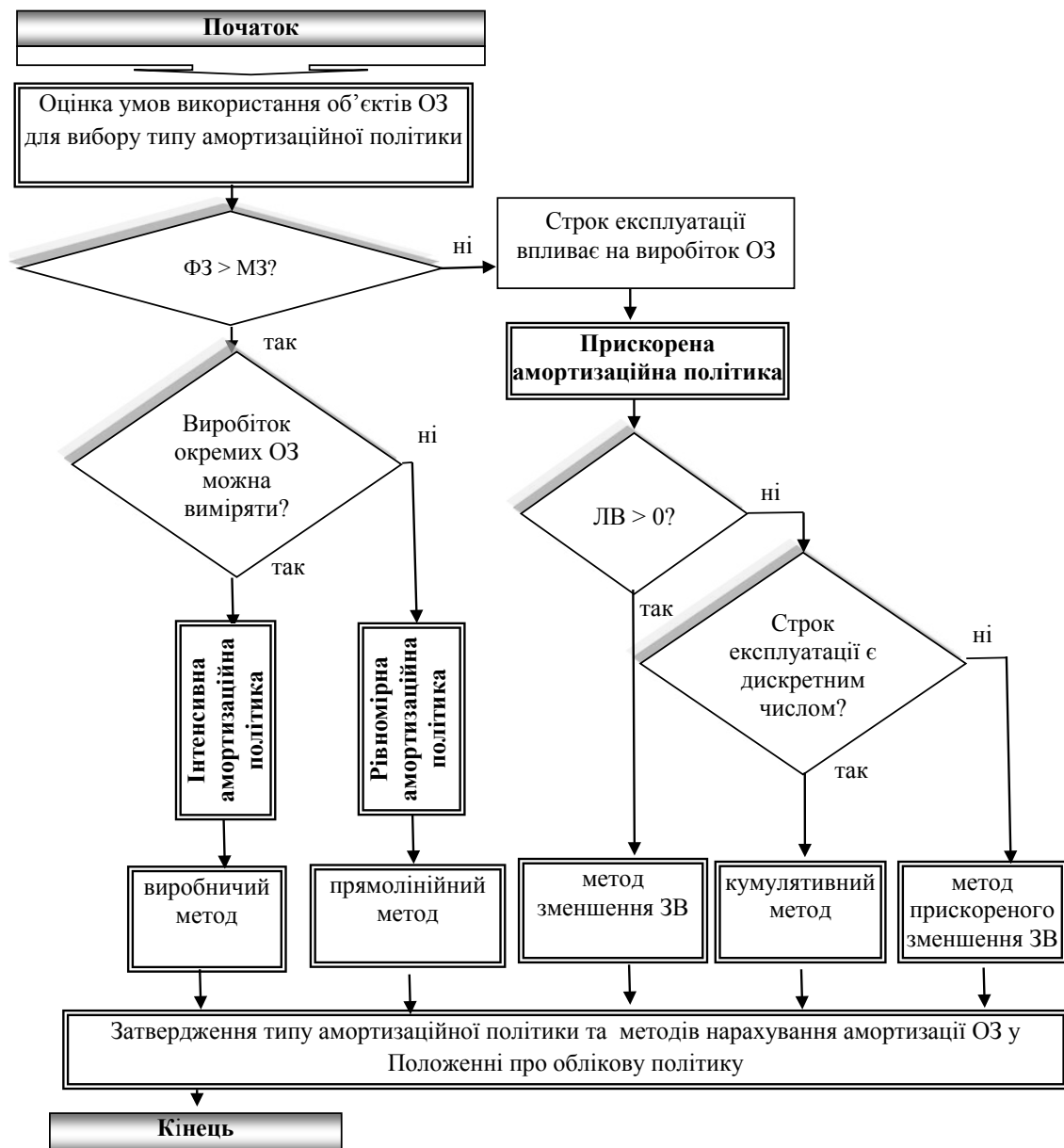
На основі вивчення особливостей нормативного регулювання методів нарахування амортизації основних засобів розроблено алгоритм, який дає змогу обґрунтувати вибір типу амортизаційної політики залежно від специфіки об'єкта основних засобів, умов його використання та співвідношення морального і фізичного зносу та конкретного методу нарахування амортизації для управління фінансовими результатами підприємства (рис. 2).

Розроблений алгоритм урахує вимоги чинного законодавства, зокрема П(С)БО 7 «Основні засоби» та Податкового кодексу України щодо порядку нарахування амортизації основних засобів, та дає змогу вибрати тип амортизаційної

політики залежно від напрямку використання основних засобів у господарській діяльності підприємства.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У результаті дослідження існуючих підходів до виділення типів амортизаційної політики з'ясовано таке:

1. Неузгодженість щодо типів амортизаційної політики в нормативних документах та різноманітні підходи в наукових джерелах вимагають необхідності розроблення класифікації амортизаційної політики для цілей бухгалтерського обліку й аналізу. Запропонована класифікація амортизаційної політики за та-

Примітки: ОЗ – основні засоби, МЗ – моральний знос, ФЗ – фізичний знос, ЛВ – ліквідаційна вартість, ЗВ – залишкова вартість

Рис. 2. Алгоритм вибору типу амортизаційної політики та методів нарахування амортизації основних засобів

Джерело: власна розробка

кими критеріями (залежно від виду необоротних активів; залежно від терміну дії; залежно від завдань; залежно від методів нарахування амортизації) дасть змогу забезпечити відповідність структури та технічного стану необоротних активів вимогам технологічного процесу, а також управління фінансовими результатами від їх використання.

2. На основі вивчення особливостей нормативного регулювання методів нарахування амортизації основних засобів розроблено алгоритм, який дає змогу обґрунтувати вибір типу амортизаційної політики залежно від специфіки об'єкта основних засобів, умов його використання та співвідношення морального і фізичного зносу та конкретного методу нарахування амортизації для управління фінансовими результатами підприємства.

Перспективою подальших досліджень є вдосконалення методичного забезпечення стратегічного аналізу ефективності амортизаційної політики.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Барткова Н.Н., Крупина Н.Н. Амортизационная политика: формирование и анализ : монография. Москва : ИНФРА-М, 2012. 301 с.
2. Новицька С.С., Потапова-Сінько Н.Ю. Сутність амортизаційної політики і її вплив на ефективність роботи підприємства : навчально-методичний посібник. Одеса : ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2006. 98 с.
3. Основні засоби України за 2017 рік / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.04.2020).
4. Основні засоби України за 2018 рік / Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 01.04.2020).
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» (чинний від 10 червня 2000 р.) / Міністерство фінансів України. Київ, 2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 01.04.2020).
6. Трофимчук В.Я. Економічна сутність та класифікація складових амортизаційної політики підприємства. *Вісник ОНУ імені І.І. Мечникова*. 2013. Т. 18. Вип. 4/3. С. 134–136.

REFERENCES:

1. Bartkova N.N., Krupyna N.N. (2012) Amortyzatsyonnaya polityka: formirovaniye u analiz [Depreciation policy: formation and analysis]. M.: YNFRA-M, 301 p. (in Russian)
2. Novytska S.S., Potapova-Sinko N.Yu. (2006) Sutnist amortyzatsiinoi polityky i yii vplyv na efektyvnist roboty pidpriemstva [The essence of depreciation policy and its impact on the efficiency of the enterprise]. Odesa: ONAZ im. O.S. Popova, 98 p. (in Ukrainian)
3. Osnovni zasoby Ukrainy za 2017 rik (2017) [Fixed assets of Ukraine for 2017]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 01 April 2020).
4. Osnovni zasoby Ukrainy za 2018 rik (2018) [Fixed assets of Ukraine for 2018]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed: 01 April 2020).
5. Polozhennia (standart) bukhhalterskoho obliku 7 «Osnovni zasoby» [chynnyi vid 10 chervnia 2000 roku]. Kyiv, 2000 (Ministerstvo finansiv Ukrainy). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (accessed: 01 April 2020).
6. Trofymchuk V.Ya. (2013) Ekonomichna sutnist ta klasyfikatsiia skladovykh amortyzatsiinoi polityky pidpriemstva [Economic essence and classification of components of depreciation policy]. *Visnyk ONU imeni I.I. Mechnikova*, vol. 18, no. 4/3, pp. 134–136. (in Ukrainian)